

KUNST

EVA FURSETH, kunsthistorikar. eva.furseth@gmail.com

«Haren lo så kjeften sprakk», Theodor Kittelsen (1884). Nasjonalmuseet

Kunst og humor

Kvar vart det av viljen til å få oss til å le?

Utstillinga **KVINNE. 1970-tallets feministiske avantgarde** ved Stavanger kunstmuseum kan vi fryde oss over kor mykje humor det er i arbeida. Trass i eit alvorleg tema, trass i at kunstnarane møtte urimeleg motstand, tek dei ikkje offerrolla, men svarar med friske, kvasse verk.

Kunsten i dag er sjeldan like artig å sjå på. Rett nok støyter ein stadig på verk som får ein til å drage på smilebandet, men munnen løftar seg sjeldan så høgt at nokon kan så mykje som skimte tennene dine. Kvifor er det slik?

Då det kan hende at nyare samtidskunst har all grunn til å ikkje spele på humor.

Med åra har kunsten blitt grenselaus, og skilja mellom kunst og kvardagsliv er viska ut.

Såleis er eit verk ikkje så lett å kjenne att om ein møter det utanfor utstillinga.

Kunstbiletet var enklare på syttitalet. Syttitallsfeministane trong ikkje uroseg over om verka deira kunne tolkast som noko anna enn kunst. Dei laga si eiga greie og pressa fram eit nytt kunstsyn.

Dersom kunstnarane hadde laga tilsvarande verk i dag, ville vi forstått dei heilt annleis. I dag har vi fått eit overseksualisert blikk på kroppen, og særleg på kvinna, difor ville han ha vore vanskeleg å bruke som symbol på same måten. Samstundes har folk blitt meir hårsåre. Kunstnarane må vere meir varsame for å ikkje krenkje nokon, for å ikkje snakke om å erte på seg nokon. Berre tenk så mange hatmeldingar desse kvinnene hadde fått i dag.

Har det på denne måten blitt slik at det vi som publikum meiner er morosamt, ikkje kan vere skikkeleg kunst? Kan hende det er her hunden er gravlagd. Er det vi som er publikum som har skulda, og ikkje kunstnarane? At vi sjaltar vekk det som er artig, og degraderer det og heller dyrkar det alvorssame? Og ikkje ser at under humoren kan del ligge djupare meining?

Det er likevel ikkje verd å gå for djupt inn i temaet. Å analysere humor er som å dissekere ein frosk, vert det sagt. Få menneske er interesserte i å sjå på, og froksen døy.

EVA FURSETH

Fargerikt i svart og kvitt

FOTO, FILM OG INSTALLASJON

GRUPPEUTSTILLING MED 200 VERK AV 48 KUNSTNARAR

KVINNE. 1970-tallets feministiske avantgarde

15. JUNI–14. OKTOBER STAVANGER KUNSTMUSEUM

Då eg gjekk inn i utstillinga, og møtte vegg etter vegg som var dekt med små foto i svartkvitt, vart eg mo i knea. Eg er så van med at samtidskunsten ropar mot oss på lang avstand med kraftige fargar og omfattande format. Men desse arbeida er frå ei tid som rett nok ikkje ligg så langt attende, men som vil ha oss nærare før dei talar med oss. Då eg kom nærare, såg eg at ein slett ikkje treng å ruve i storleik for å gjere inntrykk. Snart var eg djupt inne i eit eige univers, og der vart eg verande, gløymde tid og alt av avtalar. Sjølv om 200 kunstverk høyrer svært mykje ut, gav utstillinga heller meirsmak enn kjensla av å ha forete seg.

Tema for utstillinga er feministisk kunst frå syttitalet. Alle verka er lånte inn frå kunstsamlinga til firmaet Verbund. Verbund er det største kraftselskapet i Austerrike, og det har bygt opp ei omfattande kunstsamling. Sidan 2010 har utstillingar baserte på samlinga blitt viste på kunstinstusjonar over heile Europa.

«KVINNE. 1970-tallets feministiske avantgarde» er kuratert av Gabriele Schor, som er

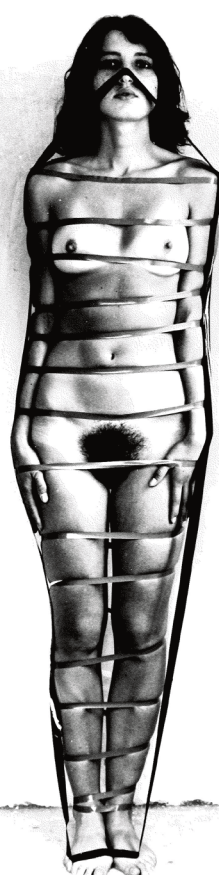
Elaine Shemilt, «ACME», 1976.

© Elaine Shemilt / The SAMMLUNG VERBUND Collection, Vienna

leiaren for samlinga, og Hanne Beate Ueland og Vibece Salthe ved Stavanger kunstmuseum. Utstillinga skal vidare til Brno i Tsjekkia og New York.

PÅ EIGNE PREMISSAR

Her vert ein kjend med leiande feministar frå 1970-åra, som på imponerande vis braut opp fastmeisla fordommar i

Når brudgommen på tradisjonelt kuttar opp kaka, vert lite overlate til fantasien. Ho set såleis spørsmål om rituala kring bryllaupet fremjar patriarkalske strukturar. Her spelar ho på forventninga om kvinna som den passive parten, klar til å nytast. Samstundes er ho slett ikkje eit offer, tvert om verkar det som ho nyt situasjonen, brudgommen viser seg også vere kvinne. Vi vert vikla inn i ein absurd leik med symbol og fordommar.

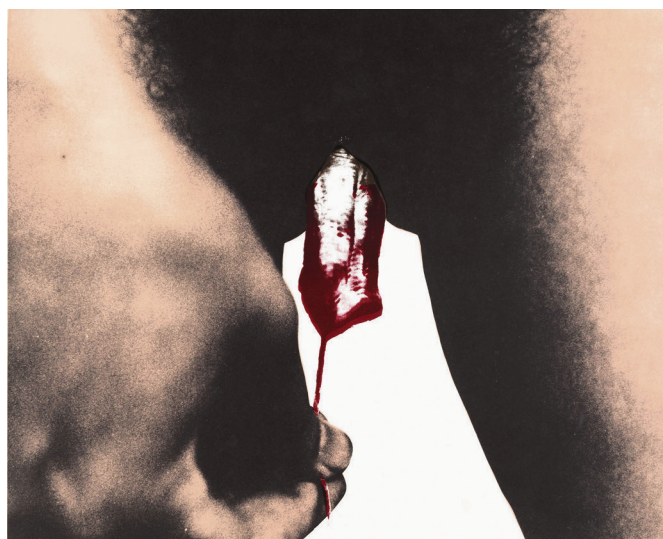
UHELDIGE INNDELINGAR

Utstillinga er delt inn i fem tema: «Mor, husmor, hustru», «Rollespill», «Den vakre kroppen», «Kvinnelig seksualitet» og «Sperret inne – bryter ut». Eg har ikkje sansen for måten verka vert kategoriserte på. Dei bastante tematiske titlane gjer det lett å leggje for stor vekt på nokre sider ved verka. Såleis risikerer ein å gå glipp av dei fine nyansane som nettopp gjer dette til kunst. Og var det ikkje nettopp det å bli sett i bås desse kunstnarane kjempa så hardt imot?

Derfor forsøkte eg å lausrive meg frå måten verka var ordna på, og heller gå nærare inn på kvart kunstnararskap. Det er samstundes sympatisk korleis kuratorane har sett store stjerner side om side med dei som er mindre kjende. Såleis konkurrerer verka i mindre grad enn dei utfyller kvarandre. Mangelen på blikkfang gjev ei eiga ro over utstillingsromma.

SHERMAN OG CHICAGO

Eg vil framheve verk av Cindy Sherman og Judy Chicago, som begge er to av dei aller mest innflytelsesrike kunstnarane i samtidskunsten. Sherman har vore sin eigen modell i meir enn tretti år. Ho er representert i utstillinga med fleire hovudverk. «Untitled Film Stills (1977–80) viser kunstnaren i stereotype kvinnelege roller inspirerte av filmar frå 50-åra. Serien skaper ein ny sjanger i kunsten. Ved å snu kameraet mot seg sjølv samstundes som ho bruker verkemiddel frå Hollywood industrien, viser ho at det å vere kvinne er ei form for skodespel, ei utkledning. Men i staden for å vere ei tvangstrøye syner ho at dette er roller ein heretter kan leike med, og velje fritt imellom.

Judy Chicago, «Red Flag», 1971. © Judy Chicago / Salon 94, New York / BONO, Oslo, 2018 / The SAMMLUNG VERBUND Collection, Vienna

«The personal is political»
Den amerikanske feministen Carol Hanisch

Penny Slinger, «Wedding Invitation – 2 (Art is Just a Piece of Cake)», 1973. © Penny Slinger / Courtesy of Gallery Broadway 1602, New York / The SAMMLUNG VERBUND Collection, Vienna

Judy Chicago er representert med eit tidleg ikon, «Red Flag» (1970). Her set ho fingeren på noko ein helst skulle løyne og heller ikkje tale om. Ho løfter det i staden opp som motiv for ein litografi. Utsnittet er snevra til underlivet, med ein blodraud tampong som blikkfang.

SPRENGKRAFT

Desse verka har sprengkraft som enno rungar i øyra våre. Bileta vert skarpe spydspissar, som brøyter seg framover. Kunstnarane bevega seg gjennom ein seig materie og var pionerar som vi kan takke for

rettar vi i dag reknar som sjølv-sagde. Samstundes kan det hende vi tek for lett på desse rettane i dag, trass i at dei fleste kunstnarar er kvinner, tronar mannsnamn øvst på alle lister over kven som tener best og får dei gjævaste oppdrag. Såleis vert utstillinga aktuell for oss på fleire måtar.

Det som overraske meg mest, var den forfriskande energien som gjennomsyrer arbeida. Mange av verka har ein ramsalt og uforferda humor som ein sjelden ser i dag, og som eg saknar.

EVA FURSETH

KUNST LANDET RUNDT

Fleire kunstnarar:

«Papirkunst»
Telemarksgalleriet & Lysbuen,
Notodden
2. juni–6. september
Utstillinga viser korleis ti nordiske samtidskunstnarar utforskar og nyttar papir i arbeida sine. Telemarksgalleriet held til på gamle Tinfos papirfabrikk på Notodden, noko som skaper ei særeige ramme for utstillinga. Kunstnarane er Kåre Tvetter, Ørnulf Opdahl, Anne Kari Amstein, Ann Iren Buan, Marie Buskov, Sissel Fredriksen, Gabriella Göransson, Lars Morell, Rebecca Angelica Nordbø og Randi Nygård.

Liv Dysthe Sønderland:

«Recomposing sadness»
Sandnes kunstforening
6. august–23. september
Utstillinga viser akvarellar og trykk av saftige, grøne planter i vekst. Ho tek føre seg korleis livskrafta utan stans endrar form og gir nytt liv. Prosjektet vert interessant nok stilt opp mot prosjektet «Utholdelige fakta», som tek føre seg strategiar for å handtere destruktive krefter i samfunnet. Så kan ein stille spørsmål om korleis det står til med krinlaupet vårt. Det kan hende at vi bør sjå til naturen.

Magnhild Øen Nordahl:

«Frisbeeperspektivet»
Vestlandsutstillinga 2018
Sogn og Fjordane Kunstmuseum
2. september–28. oktober
I år vert den tradisjonsrike Vestlandsutstillinga ikkje ei mangfelt mønstring som tidlegare år. I staden vert seks separatutstillingar vert vist på ulike museum og galleri. Tanken er at desse seks skal syne breidda i det som skjer på den vestlandske kunstscena. Ved Sogn og Fjordane Kunstmuseum syner Magnhild Øen Nordahl ein installasjon som tek utgangspunkt i jorda si form og to ekspedisjonar som hadde som mål å undersøkje denne. Den eine ekspedisjonen gjennomførte ho sjølv, og den andre vart utført av den sjølv lærte romrakettbyggjaren og konspirasjonsteoretikaren Mike Hughes frå California. Nordahl interesserer seg for kva føresetnader mennesket har for å skjønne naturvitskaplege sanningar og teknologien vi omgir oss med i kvardagen.

Ragnhild Aamås:

«Flyt»
Vestlandsutstillinga 2018
Kunstmuseet KUBE, Ålesund
24. august–7. oktober
«Flyt» er også del av Vestlandsutstillinga. Her viser Aamås ein lydinstallasjon, skulpturar og digitale kollasjar. Utstillinga er ein kommentar til

nasjonalromantikken. Kunstnaren spør kvifor så få av verka tek føre seg temaet utvandring, med tanke på kor mange nordmenn som emigrerte til USA. Kollasjane hennar er laga med utgangspunkt i måleriet «Utvandrere» av Gustav Wentzel (1902). Dette er eitt av svært få verk frå denne perioden som tok opp temaet emigrasjon.

Christian Skredsvig: Kuer ved vanningsstedet

Christian Skredsvig:

«På reise»
Hagan, Chr. Skredsvigs kunstnerhjem, Eggedal
10. juni–30. september

Utstillinga viser måleri av

Christian Skredsvig frå den franske rivieraen, Grez, Caen, Roma og Sevilla. Storparten av bileta er lånte inn frå private eigarar og har ikkje vore stilte ut tidlegare. Samstundes kan du nytte høvet til å besøke den uvanleg vakre og

Wilhelm Sasnal, Utan tittel, 2016.

velhaldne kunstnarheimen.

Wilhelm Sasnal:

«Engine»
Kistefos-Museet
27. mai–7. oktober
Filmar og måleri av den kjende polske målaren, teiknaren og filmskaparen Wilhelm Sasnal. Utstillinga gir eit breitt innblikk i produksjonen. Biletspråket er inspirert av popkunst. Motiva er flotte, men forenkla inn til beinet.

Cindy Sherman «Untitled Film Still (#20)», 1978.

© Cindy Sherman / Courtesy of Metro Pictures, New York / The SAMMLUNG VERBUND Collection, Vienna